

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Кафедра терапевтичної стоматології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО

« 02 » вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни ВК 4.1

ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності ІІ Стоматологія

(шифр і назва спеціальності)

2025 рік

Робоча програма з дисципліни «Терапевтична стоматологія»
підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
« 26 » серпня 2025 року 35 с.

Розробники:

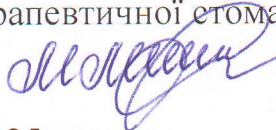
к.мед.н, доцент закладу вищої освіти Наталія ГАДЖУЛА,
д.мед.н, професор закладу вищої освіти Марія ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри терапевтичної стоматології

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2025 року

Завідувачка кафедри терапевтичної стоматології,

Професор ЗВО

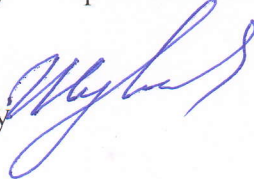
Марія ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА

« 26 » серпня 2025 року

Схвалено методичною радою

« 28 » серпня 2025 року Протокол № 1

Голова, професор ЗВО

Сергій ШУВАЛОВ

« 28 » серпня 2025 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Терапевтична стоматологія” складена відповідно до освітньо-наукової програми “Стоматологія” (2025) підготовки доктора філософії Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань І (22) Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальності ІІ (221) Стоматологія, введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України № 1023 від 15.11.2022 р.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем стоматології, застосування методології наукової та педагогічно-організаційної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України “Про вищу освіту”, 2014; Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності ІІ (221) Стоматологія, 2022).

Аспіранту винесені питання диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених стоматологічних захворювань, а саме, ураження твердих тканин зубів, захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит), захворювання пародонту та слизової оболонки порожнини рота, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах в розрізі вищевказаних напрямків та диспансерний нагляд.

Цілі навчання: Здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну стоматологію, науково-педагогічну діяльність та інші сфери життя.

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є профілактика, діагностика, клінічні особливості та комплексне лікування різних патологічних станів у стоматології; методи наукових досліджень у стоматології; етичні аспекти та актуальні проблеми сучасної стоматологічної науки.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни “Терапевтична стоматологія” здійснюється на основі знань, здобутих аспірантами на другому (магістерському) рівні вищої освіти, та ґрунтується на попередньо засвоєних освітніх компонентах циклів загальної й професійної підготовки. Зокрема, Сучасна стоматологія закладає фундамент для інтеграції новітніх наукових підходів у клінічну практику. Філософія науки формує системне бачення наукових підходів у медицині, Академічна доброчесність і наукова етика забезпечують дотримання професійних і дослідницьких стандартів у клінічній практиці. Англійська мова у науково-медичному спілкуванні та Культура української наукової мови створюють підґрунтя для доступу до сучасних джерел та ефективної комунікації результатів досліджень. Знання з дисциплін – Методологія наукових досліджень та основи написання наукових проєктів, Медична статистика. Належна статистична практика, Публікаційна активність і наукометричні бази даних – забезпечують володіння інструментами для проведення власних досліджень, статистичної обробки та роботи з міжнародними ресурсами. Важливими є також знання з освітніх компонент: Медична етика та деонтологія, Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, Соціальна психологія та психогігієна, що визначають етичні й правові аспекти клінічної діяльності та взаємодії лікаря з пацієнтом.

Особливу роль відіграють дисципліни клінічного циклу – Клінічна фармакологія, Клінічна фізіологія, патофізіологія, медична генетика, Клінічна біохімія та мікробіологія, Клінічна морфологія, Побічна дія ліків, які формують фундамент для розуміння патогенезу стоматологічних захворювань і вибору оптимальної терапевтичної тактики. У свою чергу, Терапевтична стоматологія є підґрунтям для опанування суміжних спеціалізованих дисциплін – Хірургічна стоматологія, Стоматологія дитячого віку, Ортопедична стоматологія, а також вибіркового компонента, зокрема Фармакотерапія стоматологічних захворювань, Біобезпека та інфекційний контроль, Цифрові технології в стоматології, Дентальна імплантація. Це забезпечує формування цілісного клінічного мислення, інтеграцію наукових і практичних знань та розвиток професійних компетентностей аспірантів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Терапевтична стоматологія” є здобуття аспірантами знань, навичок та вмінь, достатніх для продукування нових ідей, виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну стоматологію, науково-педагогічну діяльність та інші сфери життя.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Терапевтична стоматологія” є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час ведення пацієнтів у клініці терапевтичної стоматології.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання ОНП Стоматологія третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І (22) Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальності ІІ (221) Стоматологія, освітньо-наукової програми Стоматологія).

Згідно з вимогами ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти дисципліна “Терапевтична стоматологія” забезпечує набуття аспірантами наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми стоматології і дотичні міждисциплінарні проблеми, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні задачі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані професійні рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в стоматології і дотичних до неї суміжних напрямів медицини і можуть бути опубліковані у провідних міжнародних наукових виданнях.

СК02. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері стоматології та дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та інноваційних проектів у сфері стоматології усно і письмово державною мовою та однією з

офіційних мов Європейського Союзу, оприлюднювати результати досліджень у провідних міжнародних наукових виданнях.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність зі спеціальності «Стоматологія» у закладах вищої освіти.

СК05. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики стоматології, виявляти проблеми, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі охорони здоров'я, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень в стоматології.

СК06. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК07. Здатність критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї у сфері стоматології та з дотичних міждисциплінарних питань.

СК08. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

СК09. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК10. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

СК11. Здатність брати участь у нарадах, професійних об'єднаннях, наукових конференціях, форумах, конгресах, засіданнях наукових товариств, стажуваннях та мобільності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

Терапевтична стоматологія як навчальна дисципліна закладає фундамент для формування в подальшому інтегративних кінцевих результатів навчання згідно з ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти "Стоматологія", а саме:

РН01. Мати концептуальні та методологічні знання зі стоматології та на межі предметних областей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи наук про здоров'я людини, основні тенденції їх розвитку, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних наукових розвідках у сфері стоматології та у викладацькій практиці.

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, статистичного аналізу даних, наявні літературні дані.

РН05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу медико-біологічної інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН06. Застосовувати загальні принципи та методи досліджень у сфері охорони здоров'я, а також сучасні методи та інструменти, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для провадження досліджень у сфері стоматології.

РН09. Планувати і виконувати дослідження зі стоматології та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, біоетики, належної клінічної практики (GMP), критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань.

РН11. Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Практичні заняття	Самостійна робота
Терапевтична стоматологія	Модуль 1 Модуль 2 Модуль 3	180	6	90	90

Навчальна дисципліна “Терапевтична стоматологія” вивчається аспірантами на 2-му (3-4 семестри) та 3-му (5 семестр) роках навчання і завершується іспитом.

Модуль 1. “Одонтопатологія в терапевтичній стоматології”

Тема 1. Сучасні принципи клінічного обстеження пацієнтів з одонтопатологією. Цифрова документація, фотопротокол, інтеграція даних конусно-променевої комп’ютерної томографії та інтраорального сканування.

Заняття присвячено оволодінню сучасними підходами до клінічного обстеження пацієнтів із патологією твердих тканин зуба та пульпи. Розглянемо етапи діагностики: від збору анамнезу до інструментальних методів дослідження. Особливу увагу приділимо цифровим технологіям, які стають стандартом сучасної стоматології: фото- та відеопротокол, інтеграція даних конусно-променевої комп’ютерної томографії (СВСТ) та інтраорального сканування. Підкреслимо їхню роль у точній діагностиці, плануванні лікування, прогнозуванні результатів і створенні єдиної бази даних для мультидисциплінарної взаємодії. Інтеграція даних: поєднання результатів СВСТ, 3D-моделей щелеп та сканованих зубних рядів у єдиній програмі; роль цього підходу у плануванні реставрацій, ендодонтичного та хірургічного лікування. Аспіранти навчатимуться застосовувати цифрові інструменти для документування клінічних випадків та інтегрувати їх у процес прийняття клінічних рішень. Також увагу буде звернено на ознайомлення та практичне застосування навичок з використання фізичних методів для діагностики карієсу. Окрема увага приділятиметься читанню рентгенограм, електроодонтодіагностиці, термодіагностиці, люмінесцентному дослідженню. Буде продемонстрована робота із застосування діагносту для ранньої діагностики каріозного процесу. Застосування карієс-маркерів.

Практичні навички: створення цифрового дос’є пацієнта, підготовка клінічної документації для мультидисциплінарної роботи та юридичного супроводу.

Тема 2. Медична документація терапевтичного прийому, цифровий документообіг – ЕСОЗ, правила заповнення, оформлення направлень на додаткові дослідження. Медична картка стоматологічного хворого – медичний, науковий та юридичний документ.

На занятті будемо вивчати структуру та принципи ведення медичної документації при терапевтичному прийомі стоматологічного пацієнта. Особливу увагу приділимо цифровому документообігу в системі ЕСОЗ, правилам внесення даних, створення направлень на додаткові обстеження. Детально розглянемо медичну карту стоматологічного хворого як багатофункціонального документу, що має медичне, наукове та юридичне значення. Аспіранти отримають навички правильної фіксації результатів обстеження, що забезпечує якість надання медичної допомоги, наукову цінність клінічних даних і юридичний захист лікаря. Практичні навички: заповнення картки в електронному форматі, формування направлення на КТ, вміння документально обґрунтувати вибір лікувальної тактики.

Тема 3. Некаріозні ураження зубів у фокусі доказової медицини. Генетичні та епігенетичні фактори, роль харчових та поведінкових тригерів, нові протоколи менеджменту.

Заняття буде присвячене вивченню некаріозних уражень зубів, що виникають до прорізування зубів (гіпоплазія, гіперплазія, флюороз, аномалії розвитку зубів) та після прорізування зубів (ерозія емалі, клиноподібний дефект, підвищена стертість, некроз твердих тканин зуба, травма зубів, гіперестезія твердих тканин зубів, дисколорити). Буде приділена увага етіології, патогенезу, патоморфології, будуть детально розглянуті питання клінічних проявів, діагностики, диференційної діагностики та лікування. Особливий акцент зробимо на сучасних уявленнях про генетичні та епігенетичні чинники, вплив харчових та поведінкових тригерів (характер харчування, шкідливі звички, психоемоційні фактори). Розглянемо нові протоколи ведення пацієнтів на засадах доказової медицини, включаючи поведінкові втручання, ремінералізуючу терапію, застосування біоактивних матеріалів. Аспіранти навчатимуться складати індивідуалізовані схеми профілактики, протоколи лікування, з урахуванням доказової бази.

Тема 4. Карієс зубів: сучасні молекулярні концепції. Біоплівка та метагеноміка карієсу. Профілактичні й терапевтичні стратегії на основі сучасних настанов.

На занятті розглянемо карієс як мультифакторний біоплівковий дисбіоз, а не просто процес демінералізації емалі, питання молекулярної концепції: карієс як дисбіоз біоплівки з порушенням екологічної рівноваги між ксилітолітичною та кислотопродукуючою флорою. Ознайомимось з результатами сучасних досліджень метагеноміки карієсу, які пояснюють роль мікробних спільнот у його розвитку.

На занятті буде розглянуто питання епідеміології каріозних уражень. Визначення та засвоєння поняття “активність” каріозного процесу. Поширеність та інтенсивність карієсу. Практичне заняття присвячене особливостям маніфестації каріозного процесу. Аспіранти детально розглянуть морфологічні зміни твердих тканин зубів на різних стадіях розвитку каріозного процесу, а також, залежно від глибини ураження, матимуть змогу аналізувати зони каріозного процесу на шліфах зубів. Буде продемонстровано здатність твердих тканин та їх клітинних елементів випромінювати світло певного кольору при дії на них ультрафіолетових променів. Аспіранти зможуть на практиці застосувати отримані знання.

Розберемо нові профілактичні стратегії: застосування фторидів, кальцій-фосфатних систем, пробіотиків, а також інноваційні терапевтичні підходи. Основний акцент зробимо на міжнародних настановах (EFP, EBD) та персоналізованому виборі лікування.

Практичні навички: інтерпретація карієс-менеджмент матриць (CariesCare International, CAMBRA), персоналізоване планування профілактики.

Тема 5. Мінімально інвазивне лікування карієсу. Біоміметичні принципи, сучасні адгезивні системи, мікроінвазивні методи (air-abrasion, ICON, лазери).

Заняття присвячено вивченню мінімально інвазивної стратегії лікування карієсу, яка ґрунтується на принципі збереження здорових тканин. Особливу увагу приділимо біоміметичним підходам та сучасним адгезивним системам. Розглянемо практичні можливості мікроінвазивних методів: повітряно-абразивної обробки (air-abrasion), інфільтрації ICON, лазерних технологій (використання Er\YAG, CO₂ для селективної обробки уражених тканин із біостимуляцією дентину). Аспіранти здобудуть навички обґрунтованого вибору методики залежно від стадії каріозного процесу, відпрацюють техніки інфільтрації та адгезивних протоколів.

Тема 6. Реставраційні технології в одонтопатології. Наноккомпозити, ормокери, біоактивні матеріали. Цифрове планування реставрацій, mock-up, CAD/CAM-рішення.

Заняття спрямоване на вивчення сучасних реставраційних матеріалів – наноккомпозитів, ормокерів, біоактивних систем. Особливу увагу приділимо цифровим технологіям у плануванні реставрацій: mock-up, CAD/CAM-рішення, цифровий дизайн посмішки. Вивчимо принципи біоестетики та прогнозованої реконструкції зубних рядів. Аспіранти навчатимуться

застосовувати цифрові технології для моделювання та виготовлення високоестетичних і функціональних реставрацій.

Тема 7. Ускладнені клінічні випадки реставрацій. Вторинний карієс, невдалі реставрації, помилки та ускладнення.

Заняття буде присвячено аналізу клінічних ускладнень після реставраційних втручань. Детально розглянемо причини виникнення вторинного карієсу, дефектів крайового прилягання, зміни кольору та втрати естетики реставрацій. Особливу увагу приділимо діагностиці та корекції помилок, що виникають під час роботи лікаря: некоректна підготовка каріозної порожнини, порушення адгезивного протоколу, неправильний вибір матеріалу, невірне планування лікування. Аспіранти навчатимуться застосовувати клініко-діагностичні алгоритми для вибору оптимальної тактики та розробляти план повторного лікування з урахуванням сучасних протоколів. Практичні навички також включають аналіз клінічних помилок, розробку рішень для попередження ускладнень і відновлення функції та естетики зуба.

Тема 8. Пульпіт: класифікації, клініка, діагностика. Сучасні протоколи лікування пульпіту. Біологічне лікування, pulp capping, pulpotomy у дорослих. Використання біокерамічних матеріалів (MTA, Biodentine, біокераміка).

На занятті розглянемо сучасні підходи до лікування пульпіту з урахуванням біологічних принципів збереження життєздатності пульпи. Вивчимо сучасні класифікації та клінічні прояви, диференціацію з іншими ураженнями твердих тканин і періодонта. Особливу увагу приділимо методам біологічного лікування: непряме та пряме покриття пульпи (pulp capping), часткова пульпотомія (Cvek-pulpotomy) або екстирпація пульпи. Проаналізуємо можливості використання біокерамічних матеріалів (MTA, Biodentine, сучасна біокераміка), які забезпечують високу біосумісність і стимулюють регенерацію тканин. Практичні навички: вибір лікувальної тактики залежно від клінічного випадку, робота з біокерамічними матеріалами, проведення ампутації та екстирпації пульпи.

Тема 9. Періодонтит: класифікації, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування різних форм періодонтиту. Сучасні методи пломбування кореневих каналів. Методи рентген- та 3D-візуалізації, роль КПКТ, мікро-КТ у дослідженнях.

Заняття буде присвячено поглибленому вивченню клінічних проявів періодонтиту. Важливим аспектом стане диференційна діагностика з пульпітом, кореневими кістами та пухлинами щелеп. Особливу увагу приділимо принципам лікування гострих, хронічних і загострених форм із використанням сучасних методик пломбування кореневих каналів (вертикальна та латеральна конденсація, термопластична гутаперча, біокерамічні силери). Ознайомимося з інноваційними методами візуалізації (СВСТ, мікро-КТ), які значно підвищують точність діагностики. Практичні навички: складання алгоритму лікування гострих, хронічних форм, загострених хронічних форм періодонтиту, вибір тактики лікування та техніки обтурації.

Тема 10. Новітні технології інструментальної та медикаментозної обробки кореневих каналів. Механічні системи, іригаційні активаційні методи (EndoVac, ультразвук, лазери).

Заняття буде присвячене сучасним інструментальним методам підготовки кореневих каналів. Розглянемо нікель-титанові механічні системи різних поколінь, їх переваги й недоліки. Особливу увагу приділимо іригаційним активаційним методикам, що забезпечують максимальну дезінфекцію та очищення: EndoVac, ультразвукова активація, фото- та лазерна активація розчинів. Аспіранти навчатимуться обґрунтовувати вибір системи інструментальної обробки та протоколу іригації залежно від клінічної ситуації.

Тема 11. Силери та філери нового покоління. Біокерамічні матеріали, біоактивні силери, сучасні методики obturaції. Регенеративні методи лікування пульпи і періапикальних тканин.

На занятті розглянемо сучасні пломбувальні матеріали для корневих каналів – біокерамічні силери, біоактивні матеріали, їхні властивості та клінічні переваги. Ознайомимося з новітніми методиками obturaції: термопластична гутаперча, одноштифтові техніки, біокерамічна моноobturaція. Особливу увагу приділимо перспективному напрямку – регенеративній ендодонтії, яка включає використання біоактивних матеріалів та клітинних технологій для відновлення пульпи й періапикальних тканин. Аспіранти засвоять сучасні протоколи пломбування каналів, навчатимуться оцінювати переваги біокераміки та перспективи регенеративної ендодонтії.

Тема 12. Ревізіjne ендодонтичне лікування. Тактика ведення складних випадків, лікування зубів з перфораціями, зламами інструментів, неадекватно obtурованими каналами.

Заняття буде спрямоване на оволодіння методиками повторного ендодонтичного лікування (re-treatment). Розглянемо алгоритми роботи у складних клінічних ситуаціях: наявність перфорацій, зламаних інструментів, непрохідних каналів, неякісно obtурованих каналів. Проаналізуємо сучасні техніки ревізії (механічні системи, ультразвук, мікроскоп). Аспіранти отримають практичні знання щодо вибору тактики ведення проблемних випадків, що підвищує відсоток успішності лікування.

Тема 13. Хірургічна ендодонтія. Мікрохірургічні техніки, ретроградне пломбування, використання мікроскопа та навігаційних систем.

Заняття присвячене хірургічним аспектам ендодонтичного лікування у випадках, коли консервативні методи вичерпано. Розглянемо методики апікальної хірургії, ретроградного пломбування, резекції верхівки кореня, цистектомії. Особливу увагу приділимо мікрохірургічним технікам з використанням операційного мікроскопа та навігаційних систем, що забезпечують максимальну точність втручань. Аспіранти навчатимуться розробляти хірургічну тактику та інтегрувати її у загальний план лікування.

Тема 14. Зміни кольору зубів та сучасні методи естетичної корекції. Внутрішнє відбілювання депульпованих зубів, штифтові реставрації, CAD/CAM-онлеї (вкладки), цифровий дизайн посмішки.

Заняття буде присвячене проблемі зміни кольору зубів унаслідок каріозного ураження, ендодонтичного лікування чи загальних захворювань. Розглянемо методи внутрішнього та зовнішнього відбілювання, сучасні варіанти відновлення естетики депульпованих зубів (штифтові реставрації, CAD/CAM-вкладки, онлеї). Особливий акцент зробимо на цифровому дизайні посмішки (Digital Smile Design) як інструменті прогнозованої естетичної реконструкції. Аспіранти отримають практичні навички комбінованого використання відбілювальних та реставраційних методик.

Тема 15. Клінічні розбори випадків. Складання планів лікування ускладнених одонтопатологій із використанням фото- та відеопроколу, аналіз помилок, мультидисциплінарний підхід.

Заняття підсумовує матеріал модуля та спрямоване на розвиток клінічного мислення. У форматі розбору клінічних випадків аспіранти навчатимуться складати поетапні плани лікування складних одонтопатологій. Особливу увагу приділимо аналізу лікарських помилок, їх попередженню та корекції. Розглянемо застосування фото- та відеопроколу, цифрових методів планування та мультидисциплінарного підходу із залученням терапевтів, ортопедів, хірургів. Метою заняття є формування у майбутніх науковців та лікарів здатності інтегрувати теоретичні знання і практичні навички для ефективного ведення складних пацієнтів, приймати

клінічно обґрунтовані рішення та працювати в команді для досягнення оптимального результату.

Модуль 2. “Хвороби пародонта. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика”

Тема 1. Класифікації захворювань пародонту (AAP/EFP 2018). Клінічне значення, принципи staging та grading.

Заняття присвячене детальному розбору нової міжнародної класифікації (AAP/EFP, 2018), буде розглянуто: принципи розмежування гінгівітів, пародонтитів та імплант-асоційованих захворювань; критерії визначення стадії (I-IV) залежно від глибини пародонтальних кишень, втрати прикріплення та втрати зубів; принципи grading (A-C) – оцінка швидкості прогресування, ризиків, пов'язаних із курінням та діабетом; практичні приклади постановки діагнозу за новими стандартами; значення staging і grading для прогнозування перебігу та планування індивідуального лікування. Особливу увагу буде приділено клінічним кейсам, щоб відпрацювати формулювання повного діагнозу згідно з міжнародними критеріями.

Тема 2. Молекулярні та генетичні аспекти патогенезу пародонтиту. Роль мікробіоти, імунних механізмів, цитокінів, епігенетичних змін.

У ході заняття буде проаналізовано багаторівневий патогенез: роль пародонтопатогенної мікрофлори (*Porphyromonas gingivalis*, *Tannerella forsythia*, *Treponema denticola*, *Aggregatibacter actinomycetemcomitans*); механізми дисбіозу та формування біоплівки; імунні реакції: активація нейтрофілів, Th17, продукція прозапальних цитокінів (IL-1 β , TNF- α , IL-6, RANKL/OPG-система); генетичні чинники: поліморфізми генів IL-1, TNF- α , Fc-рецепторів; епігенетичні зміни – роль мікроРНК, метилування ДНК, ацетилювання гістонів; взаємозв'язок генетичних та середовищних факторів (куріння, стрес, діабет). Розглянемо приклади молекулярних досліджень, які дають змогу прогнозувати тяжкість перебігу пародонтиту.

Тема 3. Слина та біомаркери в діагностиці пародонтиту. Діагностична цінність, сучасні дослідження.

Ми розглянемо сучасні підходи до діагностики на основі біомаркерів: роль слини як доступного діагностичного середовища; ензимні маркери: MMP-8, MMP-9, еластаза, лактатдегідрогеназа; імунні маркери: IgA, IgG, секреторний IgA; цитокіни: IL-1 β , TNF- α , IL-6 як маркери активного запалення; маркерні білки кісткового ремоделювання: остеокальцин, остеопротегерин, RANKL; сучасні тести – PerioSafe, OraTest, chair-side діагностика. Практична частина: ознайомлення з протоколами відбору слини, інтерпретація результатів біомаркерних досліджень. Буде показано, як біомаркери дозволяють раннє виявлення захворювання та моніторинг ефективності терапії.

Тема 4. Методи обстеження пародонтологічних пацієнтів. Комплексний пародонтологічний статус, цифрові протоколи, індексні системи (PI, CAL, BOP), використання Florida Probe, CBCT, Діагностика Florida Probe – комп'ютерна система діагностики пародонтиту. Рентгенологічна діагностика хвороб пародонту, конусно-променева комп'ютерна томографія, аналіз ортопантомограм.

Аспіранти ознайомляться з повним алгоритмом діагностики: клінічні методи – зондування (PSR, CPITN), визначення CAL, вимірювання рухомості зубів; індексні системи – PI, GI, SBI, BOP, CAL, PDI; використання цифрових технологій (Florida Probe – автоматизоване зондування, цифрові протоколи документування); рентгенологічні методи: ортопантомографія, прицільні знімки, CBCT – для аналізу резорбції кістки, анатомічних структур; функціональні методи – оклюзійний аналіз, фото- та відеофіксація. Буде показано, як правильно вести пародонтологічну карту та інтегрувати дані у цифрові історії хвороб.

Тема 5. Гінгівіт та локалізований пародонтит: сучасні протоколи менеджменту. Професійна та індивідуальна профілактика.

На занятті буде розглянуто клінічні особливості гінгівіту (індукованого бактеріальним нальотом, медикаментозного, гормонального, гіпертрофічного) та локалізованого пародонтиту, що часто розвивається у молодих пацієнтів. Особливу увагу приділимо диференціації від генералізованих форм. Будуть розглянуті стратегії лікування: професійне зняття м'яких і твердих зубних відкладень; локальна протизапальна терапія (антисептики, фотодинаміка); рекомендації з індивідуальної гігієни: використання зубних ниток, йоршиків, іригаторів, підбір паст із фітокомпонентами, фторидами, антисептиками; роль мотивації пацієнта у стабільності результатів. Розглянемо клінічні алгоритми менеджменту за сучасними європейськими протоколами.

Тема 6. Генералізований пародонтит: диференційна діагностика та мультидисциплінарний підхід. Системні фактори ризику (діабет, остеопороз, серцево-судинні захворювання).

Заняття спрямоване на вивчення генералізованого пародонтиту різних стадій. Буде акцентовано на: диференційній діагностиці з пародонтозом, агресивним пародонтитом, ендодонтальними ураженнями; оцінці системних факторів ризику – цукровий діабет, серцево-судинні патології, остеопороз; необхідності мультидисциплінарної взаємодії (ендокринолог, терапевт, кардіолог); принципах комплексного лікування – від базисної терапії до хірургічних втручань. Будуть представлені клінічні кейси, де інтеграція стоматологічних і медичних стратегій дає змогу досягати стабільних результатів.

Тема 7. Особливості перебігу пародонтиту при системних хворобах та імунodefіцитах. Міждисциплінарна тактика лікування.

Ми розглянемо, як системні захворювання змінюють перебіг пародонтиту: цукровий діабет – глікемічна дестабілізація, порушення загоєння; ревматоїдний артрит та остеопороз – посилена резорбція кістки; ВІЛ-інфекція, імунodefіцитні стани – підвищений ризик некротизуючих форм; онкогематологічні хворі на тлі хімотерапії – специфічні ураження ясен. Буде показано адаптовані схеми лікування та профілактики з урахуванням загального стану пацієнта. Практична частина: аналіз мультидисциплінарних кейсів, планування лікування складних пацієнтів.

Тема 8. Сучасні протоколи професійної гігієни у пацієнтів з пародонтитом. Механічний дебрідмент, ультразвукова та повітряно-абразивна терапія, оцінка ефективності.

Заняття буде присвячене етапам професійної гігієни: механічний дебрідмент (скейлінг, кюретаж); ультразвукові технології – переваги й обмеження; повітряно-абразивна терапія (Air-Flow, порошки еритритолу, гліцину); контроль нальоту за допомогою фарбувальних індикаторів; оцінка ефективності через індекси гігієни (ОHI-S, PI). Практично буде відпрацьовано техніки інструментального та апаратного чищення зубів.

Тема 9. Використання антибактеріальної терапії при пародонтиті. Місцева та системна антибіотикотерапія, сучасні підходи до призначення.

Буде розглянуто сучасні рекомендації щодо застосування антибіотиків: показання до системної антибіотикотерапії (агресивні та генералізовані форми, ускладнені випадки); схеми комбінацій: амоксицилін + метронідазол, ципрофлоксацин + метронідазол; місцева терапія: гелі, повільновивільнюючі системи (PerioChip, Arestin); проблеми антибіотикорезистентності, необхідність обґрунтованого призначення; роль пробіотиків у стабілізації мікробіоти. Будуть обговорені конкретні клінічні випадки, де антибіотикотерапія була ключовим елементом лікування.

Тема 10. Хірургічні втручання при пародонтологічних захворюваннях. Клаптеві, мукогінгівальні, остеопластичні та естетичні операції. Мікрохірургічні техніки.

Аспіранти вивчать основи хірургічного пародонтологічного лікування: клаптеві операції (апікально зміщений, модифікований Widman flap); мукогінгівальні операції (пластика рецесій ясен – методи Коренберга, Раїлі); остеопластичні та остеотримувальні втручання; естетичні операції (покриття рецесій, формування сосочків); мікрохірургічні техніки – використання операційних мікроскопів, атравматичних мікроінструментів, біоактивних швів, що дозволяють мінімізувати травму та скоротити час загоєння. Особливий акцент буде зроблено на відпрацюванні алгоритму вибору хірургічної методики залежно від клінічної ситуації.

Тема 11. Регенеративні методи лікування хвороб пародонта. Мембрани, остеопластичні матеріали, біоактивні препарати, фактори росту, біопрепарати.

Заняття буде присвячене сучасним підходам до відновлення втраченої тканини: бар'єрні мембрани (резорбовані та нерезорбовані); остеопластичні матеріали (гідроксиапатит, β -ТСР, біоактивне скло); фактори росту (PDGF, BMP, Emdogain); біопрепарати та біоактивні матриці; оцінка результатів за допомогою рентгенології та КТ. Буде розглянуто критерії вибору методики залежно від типу кісткового дефекту. Практична частина: аналіз клінічних випадків, оцінка рентгенологічних результатів до та після регенеративних втручань.

Тема 12. Лазерні та фотодинамічні технології у пародонтології. Vector-терапія, діодні та ербієві лазери, їх клінічне застосування.

Аспіранти ознайомляться з принципами використання сучасних технологій у лікуванні пародонтиту та періімплантиту: Vector-терапія – ультразвукова система для щадного видалення біоплівки з кореня зуба та імплантатів; діодні лазери (810-980 нм) – бактерицидна дія, гемостаз, біостимуляція; ербієві лазери (Er:YAG) – ефективні для видалення каменю та грануляцій, дезінфекція пародонтальних кишень; фотодинамічна терапія (антисептичні фотосенсибілізатори + лазерне опромінення). Розглянемо клінічні протоколи та показання та обмеження до їх застосування, переваги у порівнянні з традиційними методами.

Тема 13. Використання біологічних технологій. Плазмотерапія (PRP, PRF), стовбурові клітини, перспективи регенерації тканин пародонта.

Заняття присвячене новітнім напрямкам у відновленні тканин: плазмотерапія – PRP (platelet-rich plasma), PRF (platelet-rich fibrin), A-PRF – джерела факторів росту (PDGF, TGF- β , VEGF), що стимулюють регенерацію; використання стовбурових клітин з кісткового мозку, пульпи, періодонтальної зв'язки; перспективи тканинної інженерії та створення біоінженерних каркасів для пародонтальної регенерації, комбіноване застосування клітин і факторів росту. Перспективи – клінічні дослідження та експериментальні моделі, які формують нові підходи до лікування тяжких форм пародонтиту. Обговоримо експериментальні та клінічні дослідження, що формують нову парадигму лікування.

Тема 14. Імплант-асоційовані захворювання (мукозит, періімплантит). Діагностика, профілактика, сучасні методи лікування.

Будуть вивчені: критерії діагностики мукозиту та періімплантиту; рентгенологічні та клінічні методи верифікації; етіологічні фактори (біоплівка, цементний залишок, переваантаження імплантата); протоколи лікування: механічна деконтамінація, лазерна терапія, локальні антимікробні засоби, хірургічні методи (резекційні та регенеративні операції); профілактика у пацієнтів із високим ризиком: регулярні професійні гігієнічні візити, контроль оклюзії, індивідуальна гігієна з використанням спеціальних йоршиків та іригаторів.

Тема 15. Клінічні розбори складних випадків. Планування комплексного лікування, інтеграція ортопедичних, ортодонтичних та хірургічних втручань.

Мета заняття – навчитися вибудовувати індивідуальну стратегію лікування навіть у найскладніших клінічних умовах. Заняття буде практично орієнтованим, присвячене комплексному аналізу клінічних кейсів: складання покрокового плану лікування з урахуванням staging та grading; інтеграція ортопедичних, ортодонтичних і хірургічних втручань; аналіз можливих помилок та ускладнень (періімплантит, рецидиви запалення, естетичні дефекти); використання фото- та відеопроколів для документування результатів; роль мультидисциплінарної команди у складних випадках (пародонтолог, ортопед, ортодонт, імплантолог).

Модуль 3. “Хвороби слизової оболонки порожнини рота”

Тема 1. Методи клінічного та інструментального обстеження слизової оболонки порожнини рота (СОПР). Відео- та фотофіксація, цифрова документація, біопсія, цитологія, імуногістохімія.

Важливість раннього виявлення патологічних змін СОПР та необхідність комплексного підходу до діагностики. Аспіранти будуть ознайомлені з особливостями та діагностичними можливостями клініко-лабораторних методів обстеження хворих з патологією СОПР. Це дасть можливість встановити точний діагноз, виявити індивідуальні особливості хворого, прогнозувати перебіг хвороби і вибрати раціональний метод лікування. Аспіранти ознайомляться з методами огляду слизової оболонки при природному та штучному освітленні, з використанням луп та інтраоральних камер. Розглянемо патологічні процеси, що виникають на СОПР. Дамо чітку характеристику первинним та вторинним елементам ураження. Зробимо акцент на аналізі та синтезуванні даних основних та допоміжних методів (мікробіологічних, імунологічних, цитологічних, гістологічних, аналіз гемограми, тощо) клінічного обстеження СОПР. Буде розглянута методика відео- та фотофіксації, що дозволяє здійснювати цифрову документацію випадків для подальшого моніторингу. Вивчатимуться методи забору матеріалу: мазки-відбитки, відшаровуюча цитологія, інцизійна та ексцизійна біопсія. Особлива увага приділятиметься імуногістохімічним дослідженням, які дають можливість оцінювати клітинний склад та експресію маркерів.

На практичному занятті аспіранти виконують стоматологічне обстеження тематичного пацієнта, складуть схему документації та проведуть відпрацювання техніки забору цитологічного матеріалу на фантомах.

Тема 2. Молекулярні механізми ураження СОПР. Роль цитокінів, мікробіоти, генетичних та епігенетичних факторів у розвитку захворювань.

Сучасна стоматологія все більше інтегрується з молекулярною біологією та генетикою. На занятті аспіранти вивчать роль прозапальних цитокінів (IL-1, TNF- α , IL-6) у розвитку захворювань СОПР, вплив мікробіоти порожнини рота та її дисбіозу. Обговорюватимуться генетичні поліморфізми та епігенетичні механізми (метилування ДНК, мікроРНК), що сприяють розвитку афтозного стоматиту, червоного плоского лишая та передракових станів. Звертатиметься увага на міждисциплінарний характер цих досліджень (молекулярна медицина, біоінформатика).

У практичній частині аспіранти ознайомляться з методами збору біологічного матеріалу (слина, мазки), розглянуть сучасні біомаркери для діагностики та обговорять приклади застосування генетичних тестів у клінічній стоматології.

Тема 3. Цифрові технології у діагностиці та моніторингу СОПР. Інтраоральні сканери, мобільні додатки для самоконтролю пацієнтів, телемедицина.

Розглядатимуться сучасні цифрові інструменти у стоматології: інтраоральні сканери, цифрова фотодокументація, мобільні додатки для самоконтролю, телемедицина. Аспіранти

ознайомляться з можливостями штучного інтелекту та машинного навчання у діагностиці патології СОПР. Практична частина: ознайомлення з цифровими системами сканування, аналіз можливостей телемедицини для дистанційного моніторингу пацієнтів, розробка власного плану цифрової діагностики у наукових дослідженнях аспірантів.

Тема 4. Травматичні та ятрогенні ураження слизової. Нові підходи до діагностики та профілактики у хворих з ортопедичними та ортодонтичними конструкціями.

Травматичні ураження СОПР є одними з найпоширеніших і можуть бути викликані як зовнішніми факторами (механічна, хімічна, термічна травма), так і ятрогенними причинами – ортопедичними, ортодонтичними конструкціями, пломбами з виступаючими краями, неправильно виготовленими протезами. На занятті розглядатимуться: клінічні прояви механічної травми (виразки, ерозії, гіперкератоз); хімічні опіки кислотами, лугами, застосуванні миш'якової пасти, фенолу, формаліну, формалін-резорцинової суміші, нітрату срібла; термічні ураження від гарячої їжі, електроприладів; алергічні реакції на матеріали протезів та пломб. Буде обговорено сучасні методи діагностики та профілактики, включно з використанням біосумісних матеріалів; особливості даних лабораторних методів обстеження у пацієнтів із травматичними ураженнями СОПР. Акцентування уваги на підвищенні якості діагностики, складанні плану лікування та профілактики. Буде наголошено на найбільш раціональних методах лікування травматичних уражень СОПР. Обговорення питання променевих уражень при локальному впливі великих доз іонізуючого випромінювання. Радіомукозит. Особливості лікування. Профілактика променевих реакцій. Терапія після променевих реакцій і ускладнень.

У практичній частині аспіранти проведуть огляд пацієнтів із подібними ураженнями, складуть план усунення травмуючого фактора та підберуть схеми місцевої терапії (епітелізуючі та протизапальні препарати).

Тема 5. Вірус-асоційовані ураження СОПР. Роль герпесвірусів, папіломавірусів, COVID-19 та інших інфекцій. Новітні противірусні технології діагностики, лікування та профілактики.

Розглядатиметься етіологічна роль вірусів у розвитку уражень СОПР. Особлива увага приділятиметься герпесвірусним інфекціям (HSV-1, HSV-2, VZV, EBV), папіломавірусам (HPV, онкогенні штами 16 та 18) та новим викликам COVID-19 (SARS-CoV-2). Обговорюватимуться механізми ураження слизової: прямий цитопатичний ефект, імундепресія, індукція неоплазій. Аспіранти ознайомляться з клінічними проявами: герпетичний стоматит, інфекційний мононуклеоз, ящур, оральний волосистий лейкоплакіоз, папіломи, конділоми, мультиформні ураження при COVID-19. Будуть розглянуті сучасні методи діагностики (ПЛР, імуногістохімія, серологічні тести) та інноваційні противірусні підходи – місцеве застосування ацикловіру, використання інтерферонів, фотодинамічної терапії. Буде наголошено на найбільш раціональних методах комплексного лікування вірусних захворювань. Висвітлені питання профілактики грипу, коронавірусної хвороби, інфекційного мононуклеозу, ящуру. На практичному занятті аспіранти проведуть клінічний аналіз випадків, навчатися складати алгоритм диференційної діагностики вірусних уражень та розробляти план комплексного лікування.

Особлива увага буде приділена різноманітністю клінічних проявів ВІЛ-інфекції з ураженням багатьох органів і систем організму. Класифікації проявів ВІЛ-інфекції в порожнині рота. Особливо увага буде приділена сучасним методам діагностики ВІЛ/СНІД-інфекції з використанням серологічних (скринінг тести IV покоління) та молекулярно-генетичних тестів. Сучасні підходи до етіотропного лікування хворих, профілактики СНІД-асоційованих інфекцій та своєчасній патогенетичній терапії вторинних хвороб. Прогноз подальшого поширення ВІЛ-інфекції.

Тема 6. Грибкові ураження СОПР. Сучасні діагностичні маркери, резистентність до протигрибкових препаратів, нові методи терапії.

Основна увага буде зосереджена на кандидозі як найпоширенішій грибковій патології СОПР. Обговорюватимуться патогенетичні механізми, фактори ризику (імунодефіцити, цукровий діабет, прийом антибіотиків та ГКС, носіння протезів). Розглядатимуться різні клінічні форми кандидозу: гострий псевдомембранозний, гострий та хронічний атрофічний хронічний гіперпластичний кандидоз, ангулярний кандидозний хейліт, мікотичний глосит.

Окремо буде приділено увагу резистентності грибів до протигрибкових препаратів (азоли, полієни), сучасним методам лабораторної діагностики (культуральні методи, ПЛР, MALDI-TOF). Мікози – як супровідне захворювання важкої соматичної патології та маркер різних стадій ВІЛ-інфекції. Розглянемо групи препаратів, які сприяють розвитку вторинних грибкових інфекцій. Вивчимо мікробіологічні препарати із збудником грибкових уражень. Експрес діагностика кандидозу. Проведемо курацію хворого з проявами грибкових уражень. При опитуванні тематичного пацієнта звернемо увагу на шкідливі звички, наявність стоматологічних втручань, соматичної патології та алергологічного анамнезу. Аспіранти опанують методи забору матеріалу для лабораторної діагностики, проведуть інтерпретацію результатів лабораторного обстеження. Аспіранти ознайомляться з новими методами терапії: місцеві антимікотики, пробіотики, фотодинамічне лікування. У практичній частині буде проведено оцінку мікроскопічних препаратів, аналіз клінічних фото та складання плану лікування грибкових інфекцій у пацієнтів різних груп ризику. Особливу увагу буде приділено індивідуальній профілактиці.

Тема 7. Орофациальні прояви бактеріальних та системних інфекцій (туберкульоз, сифіліс, ВІЛ). Алгоритми міждисциплінарного менеджменту.

Будуть розглянуті стоматологічні прояви туберкульозу, сифілісу, гонореї, ВІЛ-інфекції та СНІД-асоційованих захворювань. Аспіранти вивчать характерні зміни СОПР: туберкульозні виразки, сифілітичні шанкри, гумозні ураження, кандидоз та волосиста лейкоплакія при ВІЛ. Разом з тим, розглянемо питання етіології та тригерні фактори у розвитку туберкульозу. Особливості патогенезу та різновиди клінічних форм ураження СОПР при туберкульозі залежно від загального перебігу туберкульозного процесу й імунологічного статусу організму. Зробимо акцент на трактуванні результатів серологічного, мікробіологічного, гістологічного методів дослідження з метою підтвердження проявів на СОПР туберкульозу. Проведемо диференційну діагностику. Пропишемо алгоритми лікувальної тактики лікаря-стоматолога. Схема заходів профілактики. Приділимо особливу увагу додатковим лабораторним методам діагностики проявів на СОПР сифілісу (мікробіологічне дослідження, реакція Вассермана, осадкові реакції, РІФ, РІБТ) та гонореї (мікроскопія ексудату). Буде зроблено акцент на диференційній діагностиці проявів на СОПР сифілісу та гонореї, залежно від періоду захворювання, з іншим ураженнями слизової оболонки порожнини рота. Відпрацюємо техніку забору матеріалу для бактеріологічного дослідження. Розглянемо основні принципи лікування та профілактики сифілісу і гонореї.

Окрема увага приділятиметься сучасним алгоритмам міждисциплінарного менеджменту (стоматолог – інфекціоніст – імунолог). Буде обговорено застосування специфічних тестів (ПЛР на *Mycobacterium tuberculosis*, серологічні реакції на сифіліс, CD4/CD8 при ВІЛ).

На практичному занятті аспіранти проаналізують клінічні випадки з фотоматеріалів та відпрацюють тактику стоматолога у команді з лікарями суміжних спеціальностей.

Тема 8. Алергічні та медикаментозно-індуковані ураження СОПР. Клініка, диференційна діагностика, невідкладна допомога.

Сучасне уявлення про поширеність алергічних захворювань серед населення. Класифікація алергічних реакцій Джелла-Кумбса. Розглянемо сучасні теорії розвитку алергічних станів, різновиди невідкладних станів, що найчастіше трапляються на терапевтичному стоматологічному прийомі. Буде приділена увага етіології, патогенезу

невідкладних станів пов'язаних з порушенням діяльності серцево-судинної системи (непритомність, колапс, аритмія, стенокардія, гіпертонічний криз, інфаркт міокарда, гіпотонія), респіраторні розлади внаслідок порушення зовнішнього дихання та асфіксії, коматозні стани при діабеті, підвищенні внутрішньочерепного тиску (епілепсія), шоківі прояви алергічної реакції на медикаменти (анафілактичний шок, набряк Квінке). Фактори ризику. Приділимо особливу увагу протоколам обстеження пацієнта, етапу опитування стоматологічних хворих, а саме ретельному збору анамнезу життя (з'ясуванню алергологічного анамнезу, наявності у хворого важких загальносоматичних захворювань, перенесених операцій в анамнезі, професійні шкідливості, тощо). Зробимо акцент на розпізнаванні перших клінічних проявів невідкладних станів та їх передвісників. Розглядатимуться алергічні реакції у порожнині рота: контактний алергічний стоматит, медикаментозні ураження, токсико-алергічні реакції. Особлива увага приділятиметься механізмам гіперчутливості I-IV типів. Аспіранти ознайомляться з клінічними формами: еритема, набряк, везикули, ерозії, десквамативний глосит, ангіоневротичний набряк.

Етіологічні фактори та патогенетичні стадії розвитку алергічних реакцій сповільненого типу. Класифікація алергічних медикаментозних стоматитів. Висвітливо клінічні прояви та локалізацію характерних елементів ураження СОПР при контактному і токсико-алергічному стоматитах (катаральний, ерозивний, виразково-некротичний; синдром Шенлейна-Геноха). Загальні принципи і сучасні методи діагностики (клінічні, специфічні алергологічні, імунологічні, гемограма). Опануємо навички проведення прік-тесту. Акцентуємо увагу аспірантів на диференційній діагностиці алергічних медикаментозних стоматитів з іншими захворюваннями СОПР. Покроковий алгоритм етіотропного, патогенетичного та симптоматичного лікування алергічних медикаментозних стоматитів. Розглянемо особливості профілактики проявів у порожнині рота Диспансеризація пацієнтів із алергічними реакціями сповільненого типу. Практична частина заняття буде приділення клінічному обстеження тематичного хворого. Проведемо місцеве медикаментозне симптоматичне лікування.

Окремо будуть розглянуті медикаментозно-індуковані ураження СОПР (при прийомі антибіотиків, сульфаніламідів, протисудомних препаратів, антигіпертензивних засобів, цитостатиків). Тактика стоматолога включає екстрену допомогу при гострих реакціях (адреналін, антигістамінні, кортикостероїди), усунення контакту з алергеном, призначення місцевого симптоматичного лікування.

Практична частина: відпрацювання алгоритму невідкладної допомоги при анафілактичному шоці, ангіоневротичному набряку та складання плану лікування алергічних уражень СОПР. Клінічна картина, особливості диференційної діагностики. Проби на анестетики, визначення чутливості до анестетика (шкірна проба, кон'юнктивальна проба, реакція преципітації по Уаньє, рівень імуноглобулінів, прік-тест, провокаційна проба та ін.). Опануємо навички проведення прік-тесту. Покроковий протокол екстреної допомоги. Фармакодинаміка препаратів для невідкладної допомоги, механізм дії, дозування. Виписування рецептів фармакологічних препаратів. Відпрацюємо алгоритми надання першої допомоги при різних невідкладних станах, згідно з новими протоколами, включаючи заходи базової підтримки життя.

Тема 9. Поліморфні реакції слизової оболонки. Багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона, сучасні методи лікування.

Аспіранти вивчатимуть поліформні ураження, зокрема: багатоформну ексудативну еритему (БЕЕ) та синдром Стівенса-Джонсона. Будуть розглянуті етіологічні чинники (інфекційні агенти, медикаменти, імунні механізми), патогенез (імунокомплексне ушкодження судин). Клініка: множинні еритематозні плями, пухирці, ерозії та виразки СОПР, характерна «мішень» на шкірі, ураження очей. Проведемо диференційну діагностику зі схожими алергічними станами. Обговорюватимуться ускладнення, небезпека генералізації процесу, необхідність госпіталізації. Сучасні підходи до лікування: системні кортикостероїди, імуноглобуліни, підтримувальна терапія, місцеві антисептики та знеболюючі засоби.

Визначимо роль специфічної гіпосенсибілізуючої імунотерапії при лікуванні БЕЕ. Звернемо увагу на заходи первинної та вторинної профілактики БЕЕ. На практичній частині заняття проведемо аналіз клінічних фото та історій хвороби, моделювання тактики ведення пацієнта з важким перебігом БЕЕ чи синдрому Стівенса-Джонсона, комплекс місцевих втручань в ділянках ураження.

Тема 10. Хронічний рецидивний афтозний стоматит і синдром Бехчета. Імунні механізми, інноваційні підходи до лікування.

Будуть розглянуті сучасні уявлення про етіологію та імунопатогенез ХРАС (роль цитокінів, Т-лімфоцитів, дисбіозу, генетичних факторів). Етіологічні чинники та провокуючі фактори (погане харчування, функціональні порушення центральної і вегетативної нервової системи, прийом різних лікарських засобів, хронічні соматичні захворювання, гіпо- та авітамінози, а також локальна інфекція), які мають значення у виникненні хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту. Визначимо роль інфекційно-алергічної складової в патогенезі ХРАС. Розглянемо зміни реактивності організму, його сенсибілізацію до інфекцій. Клінічні прояви: поодинокі чи множинні афти, які періодично рецидивують, різний ступінь тяжкості (від незначних до виразково-некротичних).

Окремо буде проаналізовано синдром Бехчета – мультисистемне захворювання, що проявляється тріадою: афтозний стоматит, генітальні виразки, ураження очей. Діагностичні критерії хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту та синдрому Бехчета на СОПР. Звернемо увагу на аналіз результатів лабораторних методів діагностики даних нозологій. Складання плану раціональних методів загального та місцевого лікування ХРАС та синдрому Бехчета з урахуванням ступеня тяжкості захворювання і періоду розвитку, а також можливо наявних супутніх патологій. Аспіранти ознайомляться із сучасними методами лікування: місцеві кортикостероїди, імунomodulatory, біологічна терапія (анти-TNF препарати). Заходи профілактики, прогноз.

Практична частина: складання індивідуальних схем терапії, аналіз клінічних випадків та порівняння ефективності традиційних і новітніх методів лікування.

Тема 11. Зміни слизової оболонки порожнини рота при соматичних захворюваннях. Стоматологічні прояви патології ШКТ, ендокринної системи, гематологічних хвороб.

Розглядатимуться стоматологічні прояви патології шлунково-кишкового тракту, ендокринної системи, гематологічних захворювань. Слизова оболонка порожнини рота нерідко стає місцем первинних проявів багатьох хвороб внутрішніх органів і систем. Різновиди змін на СОПР, якими найчастіше проявляються системні захворювання (різноманітні елементи ураження, наліт на язиці різного кольору та консистенції, різні форми глоситів, гінгівіти, пародонтит, хронічний рецидивний афтозний стоматит, виразково-некротичний стоматит, больові і парестетичні синдроми, тощо). На СОПР можуть проявлятися гастрити, виразкова хвороба, патологія печінки (жовтушність, телеангіектазії), цукровий діабет (кандидоз, хейліт, гінгівіт), анемії (атрофічний глосит, блідість слизової), лейкози (кровоточивість ясен, виразки). Аспіранти ознайомляться з клініко-морфологічними ознаками цих уражень та принципами диференційної діагностики. Особлива увага буде надана ролі стоматолога у своєчасному виявленні системних патологій за змінами у ротовій порожнині. Окрема увага буде надана вибору сучасних засобів для симптоматичного місцевого медикаментозного лікування хворих з ураженнями СОПР при системних захворюваннях. Санація. Раціональна гігієна. Схема диспансеризації.

На практичній частині заняття аспіранти проведуть стоматологічне обстеження тематичного хворого, проаналізують анамнези пацієнтів з супутніми хворобами, приділять увагу складанню плану стоматологічної тактики з урахуванням соматичного статусу.

Тема 12. Дерматози з аутоімунним компонентом: червоний плоский лишай, пухирчатка, червоний вовчак. Імунопатогенез, сучасні методи імуносупресії та біологічної терапії.

Розглядатимуться дерматози аутоімунної природи: червоний плоский лишай, пухирчатка, системний червоний вовчак. Обговорюватимуться імунопатогенетичні механізми: роль Т-лімфоцитів, аутоантитіл до десмосомальних білків (пемфігус), відкладення імунних комплексів. Аспіранти вивчать клінічні прояви: ліхеноїдні висипання, ерозивно-виразкові форми, пухирі та ерозії при пемфігусі, атрофічні зміни при вовчаку. Особливості локалізації уражень СОПР при пухирчатці, червоному плоскому лишаї, червоному вовчаку; діагностичні ознаки. Значення клініко-лабораторних методів діагностики (симптом Нікольського, цитологічне, гістологічне, серологічне дослідження), аналіз отриманих результатів. Визначимо роль співпраці лікаря-стоматолога з іншими лікарями загальної практики. Буде приділена увага проведенню диференційної діагностики уражень СОПР при дерматозах з аутоімунним компонентом. Буде розглянуто сучасні підходи до лікування: глюкокортикостероїди, імунодепресанти, біологічна терапія (моноклональні антитіла). Акцентуємо увагу аспірантів на специфіку етапів місцевого медикаментозного лікування уражень СОПР при тих чи інших дерматостоматитах. Опануємо методи місцевого лікування. Проаналізуємо ефективність місцевого медикаментозного та загального лікування в поєднанні з дерматологом. Заходи профілактики. Диспансеризація

Практична частина: аналіз гістологічних та імуногістохімічних препаратів, відпрацювання алгоритму диференційної діагностики та складання схеми лікування пацієнтів із аутоімунними захворюваннями СОПР.

Тема 13. Онкоскринінг та передракові стани СОПР. Облігатні та факультативні передраки, фотодинамічна діагностика.

Розглянемо класифікації передракових змін червоної кайми губ і слизової оболонки порожнини рота, етіологію та патогенез облігатних та факультативних передракових захворювань СОПР. Обговорюватимуться сучасні підходи до раннього виявлення передракових та злоякісних уражень СОПР. Буде розглянуто методи онкоскринінгу: візуальний огляд, використання толуїдинового синього, люмінесцентна діагностика, фотодинамічне картування, цитологія, біопсія. Особливості обстеження пацієнтів з облігатними та факультативними передраками слизової оболонки рота та інтерпретація результатів додаткових методів обстеження. Методика забору матеріалу для цитологічного та гістологічного (планової та термінової біопсії) дослідження. Клінічні ознаки хвороби Боуена, еритроплазія Кейра, бородавчастого передрака червоної кайми губ, абразивного преанцерозного хейліту Манганотті та обмеженого передракового гіперкератозу червоної кайми. Лейкоплакія слизової оболонки порожнини рота: класифікація, морфологічна характеристика та тактика лікування. Особливу увагу буде приділено ознакам малігнізації та клініко-морфологічним відмінностям між передраками слизової оболонки порожнини рота. Окрема увага буде приділятися вибору методу лікування передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота та профілактичним заходам. Показання до застосування хіміо-, електро-, лазерокоагуляції, місцевої хіміотерапії та кріодеструкції. Променева близькофокусна R-терапія та сучасні хірургічні методи лікування передраків.

Практична частина: демонстрація методів ранньої діагностики, аналіз клінічних фото передракових станів, формування алгоритму дій стоматолога при підозрі на неоплазію.

Тема 14. Сучасні методи лікування передракових та злоякісних уражень СОПР. Лазерні, фотодинамічні, таргетні та імунотерапевтичні підходи.

Аспіранти ознайомляться з новими напрямками терапії: хірургічні методи, лазерна абляція, фотодинамічна терапія, кріодеструкція, таргетна та імунотерапія. Розглядатиметься роль хіміотерапії та променевої терапії, їх побічні ефекти у порожнині рота. Буде приділено

увагу мультидисциплінарному підходу (онколог, стоматолог, хірург, радіолог). Практична частина: аналіз клінічних випадків, складання плану ведення пацієнта з передраковим чи злоякісним ураженням СОПР.

Тема 15. Клінічні розбори складних випадків СОПР. Мультидисциплінарне планування (стоматолог-онколог-дерматолог-невролог та інші спеціалісти), аналіз доказової бази та власних наукових досліджень аспірантів. Інноваційні методи діагностики та лікування напрямку терапевтичної стоматології в особистому науковому дослідженні.

Заключне заняття буде присвячене комплексному клінічному аналізу пацієнтів із поєднаною патологією СОПР. Аспіранти працюватимуть у форматі мультидисциплінарного консилиуму (стоматолог – онколог – дерматолог – імунолог). Будуть розглянуті складні випадки аутоімунних, інфекційних та неопластичних захворювань. Увага приділятиметься доказовій базі, критичному аналізу літератури та інтеграції власних наукових результатів аспірантів у клінічну практику. Практична частина: розбір історій хвороб, складання колективного плану діагностики та лікування, дискусія щодо оптимальної тактики.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Всього	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. «Одонтопатологія в терапевтичній стоматології»			
Тема 1. Сучасні принципи клінічного обстеження пацієнтів з одонтопатологією. Цифрова документація, фотопротокол, інтеграція даних КПКТ та інтраорального сканування. <i>СР 1. Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика, комп'ютерна томографія: показання, особливості проведення. Лабораторні методи обстеження стоматологічного пацієнта. Інтерпретація результатів аналізів ротової рідини, крові, сечі тощо.</i>	5	2	3
Тема 2. Медична документація терапевтичного прийому, цифровий документообіг – ЕСОЗ, правила заповнення, оформлення направлень на додаткові дослідження тощо. Медична картка стоматологічного хворого – медичний, науковий та юридичний документ. <i>СР 2. Молекулярні та імунологічні методи діагностики в одонтопатології. Використання біомаркерів.</i>	5	2	3
Тема 3. Карієс зубів: сучасні молекулярні концепції. Біоплівка та метагеноміка карієсу. Профілактичні й терапевтичні стратегії на основі сучасних настанов. <i>СР 3: Етіологічні фактори та сучасні концепції патогенезу карієсу зубів, математичні моделі прогнозування, генетичні та епігенетичні фактори сприйнятливості. Класифікації карієсу: сучасні підходи. Клініка, діагностика, диференційна діагностика карієсу. Морфологічні</i>	5	2	3

зміни твердих тканин на різних стадіях каріозного процесу (електронна, променева, транслюмінаційна мікроскопія).			
Тема 4. Мінімально інвазивне лікування карієсу. Біоміметичні принципи, сучасні адгезивні системи, мікроінвазивні методи (air-abrasion, ICON, лазери). <i>СР 4. Роль біоплівки та мікробіоти в розвитку каріозного процесу. Сучасні мікробіологічні дослідження.</i>	5	2	3
Тема 5. Некаріозні ураження зубів у фокусі доказової медицини. Генетичні та епігенетичні фактори, роль харчових та поведінкових тригерів, нові протоколи менеджменту. <i>СР 5. Некаріозні ураження твердих тканин зубів: класифікації, етіологія, патогенез, клінічні та морфологічні особливості.</i>	5	2	3
Тема 6. Реставраційні технології в одонтопатології. Наноккомпозити, ормокери, біоактивні матеріали. Цифрове планування реставрацій, mock-up, CAD/CAM-рішення.	2	2	-
Тема 7. Ускладнені клінічні випадки реставрацій. Вторинний карієс, невдалі реставрації, помилки та ускладнення. <i>СР 6. Перспективні напрями наукових досліджень в одонтопатології: регенеративні технології та інноваційні методи діагностики та лікування.</i>	5	2	3
Тема 8. Пульпіт: класифікація, клініка, діагностика. Сучасні протоколи лікування пульпіту. Біологічне лікування, pulp capping, pulpotomy у дорослих. Використання біокерамічних матеріалів (МТА, Biodentine, біокераміка). <i>СР 7: Пульпіт: етіологія, патогенез, патоморфологія при різних формах, клініка, діагностика, диференційна діагностика.</i>	5	2	3
Тема 9. Періодонтит: класифікації, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування різних форм періодонтиту. Сучасні методи пломбування корневих каналів. Методи рентгена та 3D-візуалізації, роль КПКТ, мікро-КТ у дослідженнях. <i>СР 8. Періодонтит: етіологія, патогенез, роль мікробіоти та імунних механізмів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика. Нові методи візуалізації (КПКТ, цифрові технології), терапевтичні підходи до впливу на заапикальне вогнище інфекції.</i>	5	2	3
Тема 10. Новітні технології інструментальної та медикаментозної обробки корневих каналів. Механічні системи, іригаційні активаційні методики (EndoVac, ультразвук, лазери).	2	2	-

Тема 11. Силери та філери нового покоління. Біокерамічні матеріали, біоактивні силери, сучасні методики obturaції. Регенеративні методи лікування пульпи і періапікальних тканин.	2	2	-
Тема 12. Ревізійне ендодонтичне лікування. Тактика ведення складних випадків, лікування зубів з перфораціями, зламами інструментів, неадекватно obtурованими каналами. <i>CP 9. Методи обробки інструментально непрохідних корневих каналів: медикаментозні засоби для хімічного розширення, муміфікації пульпи та імпрегнації непрохідних корневих каналів. Депофорез. Недоліки та можливі ускладнення.</i>	5	2	3
Тема 13. Хірургічна ендодонтія. Мікрохірургічні техніки, ретроградне пломбування, використання мікроскопа та навігаційних систем.	2	2	-
Тема 14. Зміни кольору зубів та сучасні методи естетичної корекції. Внутрішнє відбілювання депульпованих зубів, штифтові реставрації, CAD/CAM-онлеї (вкладки), цифровий дизайн посмішки.	2	2	-
Тема 15. Клінічні розбори випадків. Складання планів лікування ускладнених одонтопатологій із використанням фото- та відеопроколу, аналіз помилок, мультидисциплінарний підхід. <i>CP 10. Інтеграція клінічних та наукових даних у складанні плану лікування складних одонтопатологій: мультидисциплінарний підхід.</i>	5	2	3
Всього за модуль 1.	60	30	30
Модуль 2. “Хвороби пародонта. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика”			
Тема 1. Класифікації захворювань пародонту (AAP/EFP 2018). Клінічне значення, принципи staging та grading. <i>CP 1. Історія розвитку пародонтології в Україні та світі. Класифікації захворювань пародонту: історичний розвиток та сучасні міжнародні підходи.</i>	5	2	3
Тема 2. Молекулярні та генетичні аспекти патогенезу пародонтиту. Роль мікробіоти, імунних механізмів, цитокінів, епігенетичних змін. <i>CP 2.1. Пародонтит: сучасні уявлення про етіологію та патогенез. Теорії розвитку (мікробна, імунозапальна, системна). Генетична детермінованість (гени-кандидати, поліморфізми, GWAS). Епігенетичні фактори.</i>	4	2	2
Тема 3. Слина та біомаркери в діагностиці пародонтиту. Діагностична цінність, сучасні дослідження.	3	2	1

<i>CP 2.2. Біомаркери пародонтиту в ротовій рідині: сучасні досягнення та перспективи.</i>			
Тема 4. Методи обстеження пародонтологічних пацієнтів. Комплексний пародонтологічний статус, цифрові протоколи, індексні системи (PI, CAL, BOP), використання Florida Probe, CBCT, Діагностика Florida Probe – комп'ютерна система діагностики пародонтиту. Рентгенологічна діагностика хвороб пародонту, конусно-променева комп'ютерна томографія, аналіз ортопантомограм. <i>CP 3. Сучасні методи інструментальної та візуалізаційної діагностики стану пародонта (ПСРІ, індекс CAL, денситометрія, рентгенографія, КПКТ, МРТ).</i>	5	2	3
Тема 5. Гінгівіт та локалізований пародонтит: сучасні протоколи менеджменту. Професійна та індивідуальна профілактика. <i>CP 4. Гінгівіт: етіологія, патогенез, клінічні особливості. Роль мікробіоти та місцевих факторів. Біоплівка: механізми формування, патогенність, шляхи впливу. Морфологічні та імунологічні зміни ясен при різних формах.</i>	5	2	3
Тема 6. Генералізований пародонтит: диференційна діагностика та мультидисциплінарний підхід. Системні фактори ризику (діабет, остеопороз, серцево-судинні захворювання). <i>CP 5. Взаємозв'язок психоемоційних та функціональних факторів із захворюваннями пародонта. Роль стресу, нейроендокринної регуляції та оклюзійних порушень.</i>	5	2	3
Тема 7. Особливості перебігу пародонтиту при системних хворобах та імунодефіцитах. Міждисциплінарна тактика лікування. <i>CP 6. Вплив системних захворювань на перебіг пародонтологічної патології. Цукровий діабет, ревматоїдний артрит, серцево-судинні захворювання та інші стани.</i>	5	2	3
Тема 8. Сучасні протоколи професійної гігієни у пацієнтів з пародонтитом. Механічний дебрідмент, ультразвукова та повітряно-абразивна терапія, оцінка ефективності.	2	2	-
Тема 9. Використання антибактеріальної терапії при пародонтиті. Місцева та системна антибіотикотерапія, сучасні підходи до призначення. <i>CP 7. Мікробіологічний спектр пародонтопатогенів. Сучасні методи дослідження: PCR, NGS, метагеноміка.</i>	5	2	3
Тема 10. Хірургічні втручання при пародонтологічних захворюваннях. Клаптеві,	5	2	3

мукогінгівальні, остеопластичні та естетичні операції. Мікрохірургічні техніки. <i>СР 8. Морфологічні особливості деструкції пародонта. Хронічний та агресивний перебіг: гістологічні та імуноморфологічні дані.</i>			
Тема 11. Регенеративні методи лікування хвороб пародонта. Мембрани, остеопластичні матеріали, біоактивні препарати, фактори росту. <i>СР 9.1. Сучасні підходи до профілактики та перспективи застосування нових технологій у лікуванні пародонтологічних захворювань (остеопластичні матеріали, біоактивні препарати, тощо).</i>	3	2	1
Тема 12. Лазерні та фотодинамічні технології у пародонтології. Vector-терапія, діодні та ербієві лазери, їх клінічне застосування. <i>СР 9.2. Сучасні підходи до профілактики та перспективи застосування нових технологій у лікуванні пародонтологічних захворювань (лазерна терапія, фотодинамічна терапія, тощо).</i>	3	2	1
Тема 13. Використання біологічних технологій. Плазмотерапія (PRP, PRF), стовбурові клітини, перспективи регенерації тканин пародонта. <i>СР 9.3. Сучасні підходи до профілактики та перспективи застосування нових технологій у лікуванні пародонтологічних захворювань (плазмотерапія, клітинні технології, тканинна інженерія).</i>	3	2	1
Тема 14. Імплант-асоційовані захворювання (мукозит, періімплантит). Діагностика, профілактика, сучасні методи лікування.	2	2	-
Тема 15. Клінічні розбори складних випадків. Планування комплексного лікування, інтеграція ортопедичних, ортодонтичних та хірургічних втручань. <i>СР 10. Критичний аналіз клінічних рекомендацій (AAP, EFP). Сучасні стандарти діагностики та лікування пародонтиту.</i>	5	2	3
Всього за модуль 2.	60	30	30
Модуль 3. Хвороби слизової оболонки порожнини рота			
Тема 1. Методи клінічного та інструментального обстеження слизової оболонки порожнини рота (СОПР). Відео- та фотофіксація, цифрова документація, біопсія, цитологія, імуногістохімія. <i>СР 1. Морфологічна будова та фізіологічні особливості слизової оболонки порожнини рота як основа для розуміння патологічних змін.</i>	5	2	3
Тема 2. Молекулярні механізми ураження СОПР. Роль цитокінів, мікробіоти, генетичних та епігенетичних факторів у розвитку захворювань.	5	2	3

<i>СР 2. Класифікації захворювань слизової оболонки порожнини рота: сучасні міжнародні підходи.</i>			
Тема 3. Цифрові технології у діагностиці та моніторингу СОПР. Інтраоральні сканери, мобільні додатки для самоконтролю пацієнтів, телемедицина.	2	2	-
Тема 4. Травматичні та ятрогенні ураження слизової. Нові підходи до діагностики та профілактики у хворих з ортопедичними та ортодонтичними конструкціями. <i>СР 3. Диференційна діагностика виразкових уражень слизової оболонки порожнини рота (афти, травми, інфекційні ураження, неоплазії).</i>	5	2	3
Тема 5. Вірус-асоційовані ураження СОПР. Роль герпесвірусів, папіломавірусів, COVID-19 та інших інфекцій. Новітні противірусні технології діагностики, лікування та профілактики. <i>СР 4. Первинні аутоінфекційні стоматити: клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.</i>	5	2	3
Тема 6. Грибкові ураження СОПР. Сучасні діагностичні маркери, резистентність до протигрибкових препаратів, нові методи терапії.	5	2	3
Тема 7. Орофациальні прояви бактеріальних та системних інфекцій (туберкульоз, сифіліс, ВІЛ). Алгоритми міждисциплінарного менеджменту. <i>СР 5. Ураження слизової оболонки порожнини рота у пацієнтів із імунodefіцитами (вродженими та набутими).</i>	5	2	3
Тема 8. Алергічні та медикаментозно-індуковані ураження СОПР. Клініка, диференційна діагностика, невідкладна допомога. <i>СР 6.1. Алергічні ураження слизової оболонки порожнини рота: контактний стоматит, токсико-алергічний стоматит (катаральний, ерозивний, виразково-некротичний), прояви системних алергічних васкулітів (синдром Шенлейна-Геноха).</i>	3	2	1
Тема 9. Поліморфні реакції слизової оболонки. Багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона, сучасні методи лікування. <i>СР 6.2. Алергічні ураження слизової оболонки порожнини рота: багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона.</i>	3	2	1
Тема 10. Хронічний рецидивний афтозний стоматит і синдром Бехчета. Імунні механізми, інноваційні підходи до лікування. <i>СР 6.3. Алергічні ураження слизової оболонки порожнини рота: ХРАС, синдром Бехчета.</i>	3	2	1
Тема 11. Зміни слизової оболонки порожнини рота при соматичних захворюваннях. Стоматологічні	5	2	3

прояви патології ШКТ, ендокринної системи, гематологічних хвороб. <i>СР 7. Захворювання слизової оболонки порожнини рота, асоційовані із системними хворобами (гематологічні, шлунково-кишкові, ревматологічні, ендокринні).</i>			
Тема 12. Дерматози з аутоімунним компонентом: червоний плоский лишай, пухирчатка, червоний вовчак. Імунопатогенез, сучасні методи імуносупресії та біологічної терапії. <i>СР 8. Дерматози з аутоімунним компонентом: пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, сучасні підходи до лікування.</i>	5	2	3
<i>СР 9. Глосити та хейліти: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.</i>			
Тема 13. Онкоскринінг та передракові стани СОПР. Облігатні та факультативні передраки, фотодинамічна діагностика.	2	2	-
Тема 14. Сучасні методи лікування передракових та злоякісних уражень СОПР. Лазерні, фотодинамічні, таргетні та імунотерапевтичні підходи.	2	2	-
Тема 15. Клінічні розбори складних випадків СОПР. Мультидисциплінарне планування (стоматолог-онколог-дерматолог-невролог та інші спеціалісти), аналіз доказової бази та власних наукових досліджень аспірантів. Інноваційні методи діагностики та лікування напрямку терапевтичної стоматології в особистому науковому дослідженні. <i>СР 10. Психосоматичні аспекти патології слизової оболонки порожнини рота (ХРАС, глосодинія, бруксизм-асоційовані ураження та ін.).</i>	5	2	3
Всього за модуль 3.	60	30	30
Всього годин за дисципліну	180	90	90

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ-1

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасні принципи клінічного обстеження пацієнтів з одонтопатологією. Цифрова документація, фотопротокол, інтеграція даних СВСТ та інтраорального сканування.	2
2.	Медична документація терапевтичного прийому, цифровий документообіг – ЕСОЗ, правила заповнення, оформлення направлень на додаткові дослідження тощо. Медична картка стоматологічного хворого – медичний, науковий та юридичний документ.	2

3.	Некаріозні ураження зубів у фокусі доказової медицини. Генетичні та епігенетичні фактори, роль харчових та поведінкових тригерів, нові протоколи менеджменту.	2
4.	Карієс зубів: сучасні молекулярні концепції. Біоплівка та метагеноміка карієсу. Профілактичні й терапевтичні стратегії на основі сучасних настанов.	2
5.	Мінімально інвазивне лікування карієсу. Біоміметичні принципи, сучасні адгезивні системи, мікроінвазивні методи (air-abrasion, ICON, лазери).	2
6.	Реставраційні технології в одонтопатології. Нанокompозити, ормокери, біоактивні матеріали. Цифрове планування реставрацій, mock-up, CAD/CAM-рішення.	2
7.	Ускладнені клінічні випадки реставрацій. Вторинний карієс, невдалі реставрації, помилки та ускладнення.	2
8.	Пульпіт: класифікації, клініка, діагностика. Сучасні протоколи лікування пульпіту. Біологічне лікування, pulp capping, pulpotomy у дорослих. Використання біокерамічних матеріалів (MTA, Biodentine, біокераміка).	2
9.	Періодонтит: класифікації, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування різних форм періодонтиту. Сучасні методи пломбування кореневих каналів. Методи рентген- та 3D-візуалізації, роль КПКТ, мікро-КТ у дослідженнях.	2
10.	Новітні технології інструментальної та медикаментозної обробки кореневих каналів. Механічні системи, іригаційні активаційні методики (EndoVac, ультразвук, лазери).	2
11.	Силери та філери нового покоління. Біокерамічні матеріали, біоактивні силери, сучасні методики обтурації. Регенеративні методи лікування пульпи і періапикальних тканин.	2
12.	Ревізійне ендодонтичне лікування. Тактика ведення складних випадків, лікування зубів з перфораціями, зламами інструментів, неадекватно обтурованими каналами.	2
13.	Хірургічна ендодонтія. Мікрохірургічні техніки, ретроградне пломбування, використання мікроскопа та навігаційних систем.	2
14.	Зміни кольору зубів та сучасні методи естетичної корекції. Внутрішнє відбілювання депульпованих зубів, штифтові реставрації, CAD/CAM-онлеї (вкладки), цифровий дизайн посмішки.	2
15.	Клінічні розбори випадків. Складання планів лікування ускладнених одонтопатологій із використанням фото- та відеопроколу, аналіз помилок, мультидисциплінарний підхід.	2
	Всього за Модуль 1	30

МОДУЛЬ-2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Класифікації захворювань пародонту (AAP/EFP 2018). Клінічне значення, принципи staging та grading.	2
2.	Молекулярні та генетичні аспекти патогенезу пародонтиту. Роль мікробіоти, імунних механізмів, цитокінів, епігенетичних змін.	2
3.	Слина та біомаркери в діагностиці пародонтиту. Діагностична цінність, сучасні дослідження.	2
4.	Методи обстеження пародонтологічних пацієнтів. Комплексний пародонтологічний статус, цифрові протоколи, індексні системи (PI,	2

	CAL, BOP), використання Florida Probe, CBCT, Діагностика Florida Probe – комп'ютерна система діагностики пародонтиту. Рентгенологічна діагностика хвороб пародонту, конусно-променева комп'ютерна томографія, аналіз ортопантограм.	
5.	Гінгівіт та локалізований пародонтит: сучасні протоколи менеджменту. Професійна та індивідуальна профілактика.	2
6.	Генералізований пародонтит: диференційна діагностика та мультидисциплінарний підхід. Системні фактори ризику (діабет, остеопороз, серцево-судинні захворювання).	2
7.	Особливості перебігу пародонтиту при системних хворобах та імунodefіцитах. Міждисциплінарна тактика лікування.	2
8.	Сучасні протоколи професійної гігієни у пацієнтів з пародонтитом. Механічний дебрідмент, ультразвукова та повітряно-абразивна терапія, оцінка ефективності.	2
9.	Використання антибактеріальної терапії при пародонтиті. Місцева та системна антибіотикотерапія, сучасні підходи до призначення.	2
10.	Хірургічні втручання при пародонтологічних захворюваннях. Клаптеві, мукогінгівальні, остеопластичні та естетичні операції. Мікрохірургічні техніки.	2
11.	Регенеративні методи лікування хвороб пародонта. Мембрани, остеопластичні матеріали, біоактивні препарати, фактори росту.	2
12.	Лазерні та фотодинамічні технології у пародонтології. Vector-терапія, діодні та ербієві лазери, їх клінічне застосування.	2
13.	Використання біологічних технологій. Плазмотерапія (PRP, PRF), стовбурові клітини, перспективи регенерації тканин пародонта.	2
14.	Імплант-асоційовані захворювання (мукозит, періімплантит). Діагностика, профілактика, сучасні методи лікування.	2
15.	Клінічні розбори складних випадків. Планування комплексного лікування, інтеграція ортопедичних, ортодонтичних та хірургічних втручань.	2
	Всього за Модуль 2	30

МОДУЛЬ-3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методи клінічного та інструментального обстеження слизової оболонки порожнини рота (СОПР). Відео- та фотофіксація, цифрова документація, біопсія, цитологія, імуногістохімія.	2
2.	Молекулярні механізми ураження СОПР. Роль цитокінів, мікробіоти, генетичних та епігенетичних факторів у розвитку захворювань.	2
3.	Цифрові технології у діагностиці та моніторингу СОПР. Інтраоральні сканери, мобільні додатки для самоконтролю пацієнтів, телемедицина.	2
4.	Травматичні та ятрогенні ураження слизової. Нові підходи до діагностики та профілактики у хворих з ортопедичними та ортодонтичними конструкціями.	2
5.	Вірус-асоційовані ураження СОПР. Роль герпесвірусів, папіломавірусів, COVID-19 та інших інфекцій. Новітні противірусні технології діагностики, лікування та профілактики.	2
6.	Грибкові ураження СОПР. Сучасні діагностичні маркери, резистентність до протигрибкових препаратів, нові методи терапії.	2

7.	Орофациальні прояви бактеріальних та системних інфекцій (туберкульоз, сифіліс, ВІЛ). Алгоритми міждисциплінарного менеджменту.	2
8.	Алергічні та медикаментозно-індуковані ураження СОПР. Клініка, диференційна діагностика, невідкладна допомога.	2
9.	Поліморфні реакції слизової оболонки. Багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона, сучасні методи лікування.	2
10.	Хронічний рецидивний афтозний стоматит і синдром Бехчета. Імунні механізми, інноваційні підходи до лікування.	2
11.	Зміни слизової оболонки порожнини рота при соматичних захворюваннях. Стоматологічні прояви патології ШКТ, ендокринної системи, гематологічних хвороб.	2
12.	Дерматози з аутоіммунним компонентом: червоний плоский лишай, пухирчатка, червоний вовчак. Імунопатогенез, сучасні методи імуносупресії та біологічної терапії.	2
13.	Онкоскринінг та передракові стани СОПР. Облігатні та факультативні передраки, фотодинамічна діагностика.	2
14.	Сучасні методи лікування передракових та злоякісних уражень СОПР. Лазерні, фотодинамічні, таргетні та імунотерапевтичні підходи.	2
15.	Клінічні розбори складних випадків СОПР. Мультидисциплінарне планування (стоматолог-онколог-дерматолог-невролог та інші спеціалісти), аналіз доказової бази та власних наукових досліджень аспірантів. Інноваційні методи діагностики та лікування напряму терапевтичної стоматології в особистому науковому дослідженні.	2
Всього за Модуль 3		30
Всього годин практичних занять		90

5. Самостійна робота

МОДУЛЬ 1

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика, комп'ютерна томографія: показання, особливості проведення. Лабораторні методи обстеження стоматологічного пацієнта. Інтерпретація результатів аналізів ротової рідини, крові, сечі тощо.	3
2.	Молекулярні та імунологічні методи діагностики в одонтопатології. Використання біомаркерів.	3
3.	Етіологічні фактори та сучасні концепції патогенезу карієсу зубів, математичні моделі прогнозування, генетичні та епігенетичні фактори сприйнятливості. Класифікації карієсу: сучасні підходи. Клініка, діагностика, диференційна діагностика карієсу. Морфологічні зміни твердих тканин на різних стадіях каріозного процесу (електронна, променева, транслюмінаційна мікроскопія).	3
4.	Роль біоплівки та мікробіоти в розвитку каріозного процесу. Сучасні мікробіологічні дослідження.	3
5.	Некаріозні ураження твердих тканин зубів: класифікації, етіологія, патогенез, клінічні та морфологічні особливості.	3
6.	Перспективні напрями наукових досліджень в одонтопатології: регенеративні технології та інноваційні методи діагностики та лікування.	3

7.	Пульпіт: етіологія, патогенез, патоморфологія при різних формах, клініка, діагностика, диференційна діагностика.	3
8.	Періодонтит: етіологія, патогенез, роль мікробіоти та імунних механізмів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика. Нові методи візуалізації (КПКТ, цифрові технології), терапевтичні підходи до впливу на заапикальне вогнище інфекції.	3
9.	Методи обробки інструментально непрохідних кореневих каналів: медикаментозні засоби для хімічного розширення, муміфікації пульпи та імпрегнації непрохідних кореневих каналів. Депофорез. Недоліки та можливі ускладнення.	3
10.	Інтеграція клінічних та наукових даних у складанні плану лікування складних одонтопатологій: мультидисциплінарний підхід	3
	Всього	30

МОДУЛЬ 2

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Історія розвитку пародонтології в Україні та світі. Класифікації захворювань пародонту: історичний розвиток та сучасні міжнародні підходи.	3
2.	Пародонтит: сучасні уявлення про етіологію та патогенез. Теорії розвитку (мікробна, імунозапальна, системна). Генетична детермінованість (гени-кандидати, поліморфізми, GWAS). Епігенетичні фактори. Біомаркери пародонтиту в ротовій рідині: сучасні досягнення та перспективи.	3
3.	Сучасні методи інструментальної та візуалізаційної діагностики стану пародонта (ПСРІ, індекс CAL, денситометрія, рентгенографія, КПКТ, МРТ).	3
4.	Гінгівіт: етіологія, патогенез, клінічні особливості. Роль мікробіоти та місцевих факторів. Біоплівка: механізми формування, патогенність, шляхи впливу. Морфологічні та імунологічні зміни ясен при різних формах.	3
5.	Взаємозв'язок психоемоційних та функціональних факторів із захворюваннями пародонта. Роль стресу, нейроендокринної регуляції та оклюзійних порушень.	3
6.	Вплив системних захворювань на перебіг пародонтологічної патології. Цукровий діабет, ревматоїдний артрит, серцево-судинні захворювання та інші стани.	3
7.	Мікробіологічний спектр пародонтопатогенів. Сучасні методи дослідження: PCR, NGS, метагеноміка.	3
8.	Морфологічні особливості деструкції пародонта. Хронічний та агресивний перебіг: гістологічні та імуноморфологічні дані.	3
9.	Сучасні підходи до профілактики та перспективи застосування нових технологій у лікуванні пародонтологічних захворювань (плазмотерапія, лазерна терапія, фотодинамічна терапія, тканинна інженерія).	3
10.	Критичний аналіз клінічних рекомендацій (AAP, EFP). Сучасні стандарти діагностики та лікування пародонтиту.	3
	Всього	30

МОДУЛЬ 3

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Морфологічна будова та фізіологічні особливості слизової оболонки порожнини рота як основа для розуміння патологічних змін.	3
2.	Класифікації захворювань слизової оболонки порожнини рота: сучасні міжнародні підходи.	3
3.	Диференційна діагностика виразкових уражень слизової оболонки порожнини рота (афти, травми, інфекційні ураження, неоплазії).	3
4.	Первинні аутоінфекційні стоматити: клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	3
5.	Ураження слизової оболонки порожнини рота у пацієнтів із імунодефіцитами (вродженими та набутими).	3
6.	Алергічні ураження слизової оболонки порожнини рота (контактний, токсико-алергічний стоматит, багатоформна ексудативна еритема, синдром Стівенса-Джонсона, ХРАС, синдром Бехчета).	3
7.	Захворювання слизової оболонки порожнини рота, асоційовані із системними хворобами (гематологічні, шлунково-кишкові, ревматологічні, ендокринні).	3
8.	Дерматози з аутоімунним компонентом: пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, сучасні підходи до лікування.	3
9.	Глосити та хейліти: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	3
10.	Психосоматичні аспекти патології слизової оболонки порожнини рота (глосодія, ХРАС, бруксизм-асоційовані ураження та ін.).	3
	Всього	30
	Всього годин СРА	90

6. Індивідуальні завдання: Участь у клінічних розборах, реферативні повідомлення, написання реферату, доповідь на науково-практичних конференціях, підготовка наукової статті, раціоналізаторських пропозицій, патентів на корисну модель, засвоєння ключових методів діагностики, засвоєння основних принципів надання стоматологічної допомоги.

7. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно з тематичним планом із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, моделюванням клінічних ситуацій, пошуку online спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження та лікування.

8. Методи навчання: мультимедійні та інтерактивні лекції, інтерактивні практичні заняття, наукові та клінічні дискусії, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, консультація, суперечка, організація дослідження, спостереження, ілюстрація, демонстрація тематичних хворих, клінічно-дослідні роботи, проведення експерименту, виконання графічних робіт, робота в клініці, проведення практики, самостійна робота, досліди, вправи, лабораторний досвід, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід, метод проблемного викладу, репродуктивний, пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, проблемно-пошуковий, дослідницький, творчий, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення.

9. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання: оцінка з дисципліни (іспит) аспіранта складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за іспит.

11. Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності аспіранта із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка “відмінно” виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка “добре” виставляється за умови, коли аспірант знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка “задовільно” ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; неспроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка “незадовільно” виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні екзамену.

Критерії оцінювання під час проведення іспиту:

Оцінка “відмінно” (80-71) виставляється у випадку, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка “добре” (70-61) виставляється за умови, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені екзаменаторами запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка “задовільно” (60-50) ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту

поставлених екзаменаторами під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; неспроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка “незадовільно” виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам “задовільної” оцінки.

Розрахунок рейтингових балів

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова. Підсумковий контроль є іспитом, що проводиться згідно розкладу іспитів. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час іспиту, складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Оцінка за екзамен відповідає шкалі: оцінка “5” – 80-71 бал, оцінка “4” – 70-61 бал, оцінка “3” – 60-50 балів.

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня арифметична оцінка переводиться у бали згідно 120-бальної шкали.

Отримані бали за поточну успішність та іспит додаються і визначають оцінку з дисципліни. Ця сума відповідає фіксованій шкалі оцінок: оцінка “5” – 200-180 балів, оцінка “4” – 179-160 балів, оцінка “3” – 159-122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для іспиту
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
	FX	Незадовільно, з можливістю повторного складання
	X	Незадовільно, з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення: навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів, навчальні фантоми та муляжі, технічні засоби навчання (комп’ютери з доступом до мережі Internet, використання відео- та фототеки).

14. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Пропедевтика терапевтичної стоматології: Підручник для студентів стоматологічних факультетів вищих навчальних закладів МОЗ України, 2021 р. Автори: І.М. Ткаченко, І.Я. Марченко, З.Ю. Назаренко та інші.
2. Терапевтична стоматологія: у 4т.: підручник. Т.1. Пропедевтика терапевтичної стоматології / М. Ф. Данилевський, А. В. Борисенко, Л. Ф. Сідельнікова та ін.; за ред. А. В. Борисенка. - 4-е вид., випр. - К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 456 с.
3. Терапевтична стоматологія: У 4-х т. – Т. 2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис: Підручник для студ. стомат. ф-тів. мед. ЗВО. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592 с.
4. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
5. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.

Допоміжна:

6. Пропедевтика терапевтичної стоматології. Навчально-методичний посібник / М.Ю. Гончарук-Хомин, О.Я. Білинський, І.Ю. Гангур. – 2024 р.
7. Профілактика стоматологічних захворювань: Підручник для підготовки студентів, лікарів-стоматологів-інтернів та практикуючих лікарів-стоматологів. Автори: Л.Ф. Каськова, Л.І. Амосова, О.О. Кулай та інші.
8. Петрушанко Т.О., Іленко Н.В., Островська Л.В. Клінічний практикум із терапевтичної стоматології - Clinical Practicum in Therapeutic Dentistry: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 260 с.
9. Терапевтична стоматологія: Захворювання пародонта : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету. / М. Ю. Гончарук-Хомин, М. І. Балєга. – Ужгород, 2024. – 85 с.
10. Терапевтична стоматологія: Патологія пародонту та СОПР : навчально-методичний посібник до практичних занять з терапевтичної стоматології для студентів 5-го курсу стоматологічного факультету / Гончарук-Хомин М.Ю., Ньорба Бобиков М.М. – Ужгород:, 2024. – 177 с.
11. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення: навчальний посібник / П.М. Скрипников, К.О. Удальцова, В.І. Шинкевич, О.А. Писаренко, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, С.І. Геранін. – Полтава: Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), 2023.
12. Клінічна фармакологія та фармакокінетика в стоматології: Навчальний посібник / І.П. Мазур, М.Ф. Хайтович, Л.І. Голопихо. – К. : ВСВ “Медицина”, 2018. – 376 с. + 6 с. кольор. вкл.
13. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, А.О. Волосовець, О.Г. Шекера та ін. – 5-е видання. – К. «Медицина». – 2023. – 560 с.
14. Практична пародонтологія: 2-е видання / Кеннет Ітон, Філіп Овер. – К. «Медицина». – 2023. – 335 с.
15. Кандидоз порожнини рота: діагностика і лікування / Фесенко В.І., Глазунов О.А. – «Новий світ-2000». – 2023. – 235 с.

16. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Карранзою: 14-е видання: в 2-х томах, переклад / Майкл Г. Ньюман, Перрі Р. Клоккевольд, Сатіш Елангован та ін. – К. «Медицина». – 2025. – 1543 с.
17. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьева та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 335 с. (чорно-білі).
18. Антибактеріальна терапія в стоматології / Петрова Т.А., Островська Г.Ю., Луценко Р.В. та ін. – «Магнолія». – 2023. – 296 с.
19. Заяць Т.І., Жуковська Л.О. Профілактика стоматологічних захворювань: Навч. посіб. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020 – 322 с.
20. Кіцера Н. І., Ковальчук Л. Є., Рожко М. М. Генетична патологія і її стоматологічні прояви. Навчальний посібник для стоматологів, сімейних лікарів, генетиків. Івано-Франківськ – Львів. «Фоліант», 2021. – 240 с.
21. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. 9-го агл. вид. у 2 томах. Т.2 / Джеймс М. Ріттер, Род Флавер, Грем Гендерсон, Юн Конг Лоук, Девід Мак'юен, Гамфрі П. Ранг; наук. ред. пер. : Ганна Зайченко, Микола Хайтович. – К.: ВСВ «Медицина», 2022. – 342 с.
22. Фармакотерапія з фармакокінетикою: підручник для здобувачів закл. вищ. освіти / І. В. Кіреєв, О. О. Рябова, Н. В. Жаботинська та ін.; за ред. І. В. Кіреєва. — Самост. електр. вид. — Харків : НФаУ, 2023. — 378 с.
23. Фармакотерапія в нейростоматології: Навчальний посібник / Луценко Р.В., Капустник Ю.О., Сидоренко А.Г. – Львів: "Магнолія 2006", 2024. – 328 с.
24. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.Я. Яковенко, В.Г. Черкасов, І.Л. Чехова та ін. – 2-е видання. – Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2022. – 496 с. (кольор.).
25. Судова стоматологія: підручник / Б.В. Михайличенко, А.М. Біляков, В.В. Франчук. – Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». - 2024. – 263 (ч-б) + 4 кол.
26. Ортопедична стоматологія. Національний підручник: за ред проф. Рожка М.М., проф. Неспрядька В.П. 2020 Підручник / М.М. Рожко, В.П. Неспрядько, І.В. Палійчук та ін.: за ред М.М. Рожка, В.П. Неспрядька. – К. ВСВ «Медицина», 2020. – 720 с.
27. Моделювання анатомічної форми зубів: підручник / П.С. Фліс, Т.М. Банних, А.М. Бібік, С.Б. Костенко. – 2-е видання, Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2025. – 352 (чорно-білі) + 20 кол.
28. Техніка виготовлення знімних протезів: підручник / П.С. Фліс, Т.М. Банних. – 3-є видання, Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 264 (чорно-білі) + 32 кол.
29. Лабораторні етапи виготовлення ортопедичних конструкцій зубних протезів: навчально-наочний посібник / М.М. Рожко, Т.М. Дмитришин, І.В. Палійчук та ін. / Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2024. – 222 с. (кол.)
30. StudBook з ортопедичної стоматології / [П.А. Гасюк, Є.Я. Костенко, В.Р. Мачоган, С.О. Росоловська, А.Б. Воробець, В.Б.Радчук]. – 2020. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А.- 372 с.
31. Базова філософія бюгельного протезування / [П.А. Гасюк , В.Р. Мачоган, В.Б. Радчук]. – 2020. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. – 107 с.
32. Основні технології виготовлення зубних протезів: Навчальний посібник, 2019 р. Автори: Е.В. Беляєв, Д.М. Король, П.А. Гасюк та інші.
33. Протоколи надання медичної допомоги за спеціальностями „ортопедична стоматологія”, „терапевтична стоматологія”, „хірургічна стоматологія”, „ортодонтія”, „дитяча терапевтична стоматологія”, „дитяча хірургічна стоматологія”: Нормативне виробничо-практичне видання. – К.: МНІАЦ медичної статистики; МВЦ „Медінформ”, 2017. – 236 с.
34. Propaedeutics of therapeutic dentistry. The textbook for higher education applicants of dental and foreign faculties of higher education institutions of Ministry of health of Ukraine/ I.M. Tkachenko, I.Y. Marchenko, M.A. Shundyryk, Z.Y. Nazarenko, S.A. Pavlenko, O.V. Pavlenkova, A.I. Sydorova, Y.Y. Vodoriz, N.M. Brailko / Magnolia 2006, 2023. – 423p.

35. Tetyana Zaporozhets, Olena Tkachenko, Svitlana Tryniak. Dental Physiology. Study manual in English.-Lviv: "Magnolia 2006", 2023.-166p.
36. Kaskova L.F., Yanko N.V. Preclinical manual of paediatric therapeutic dentistry. – Lviv: «Magnolia 2006», 2024. – 108 p.
37. Diagnosis and Management of Oral Mucosal Lesions. An Issue of Oral and Maxillofacial Surgery Clinics of North America / / by Neel Bhattacharyya (Editor), Donald Cohen (Editor), Elsevier; 1st Edition, 2023. – 240 p.
38. A Guide to Clinical Differential Diagnosis of Oral Mucosal Lesions / Michael W. Finkelstein; Emily Lanzel; John W. Hellstein, 2023. – 95 p.
<https://assets.ctfassets.net/nglyjmvvpp62/78XdWWzSRvvWBIAocvuJKL/b232c1ed3b75f84bdd6654e3669100/ce110.pdf>
39. Romanos G. E. Advanced Laser Surgery in Dentistry. – John Wiley & Sons, 2021.
40. Enno Schmidt. Diseases of the Oral Mucosa. – 2021. – 550 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-82804-2>
41. Gehrig, Jill S, and Daniel E Shin. Foundations of Periodontics for the Dental Hygienist. Sixth edition. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning, 2023.
42. Pharmacotherapy in dentistry: manual / Bobyriov V.M., Petrova T.A., Ostrovska G.Yu., Ryabushko M.M., Kapustianska A.A. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2020. – 376 p.: il.

Нормативні документи:

1. Стандарт медичної допомоги «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
2. Клінічна настанова, заснована на доказах «Анестезіологічне забезпечення в амбулаторній стоматології» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 27 березня 2025 року № 555).
3. Стандарт медичної допомоги «Карієс зубів» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
4. Клінічна настанова, заснована на доказах «Карієс зубів» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869).
5. Стандарти медичної допомоги «Дентоальвеолярна травма» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України 17 лютого 2023 року № 314).
6. Стандарт медичної допомоги «Раціональне застосування антибактеріальних і антифунгальних препаратів з лікувальною та профілактичною метою» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.08.2023 № 1513).

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Сайт кафедри <http://www.vnmu.edu.ua/кафедра-терапевтичної-стоматології>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://www.library.vnmu.edu.ua>
3. Національна наукова медична бібліотека України: <http://www.library.gov.ua/>
4. Англomовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій: <http://www.pubmed.com>
5. Англomовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: <https://emedicine.medscape.com/pulmology>
6. Електронний ресурс <http://www.joponline.org/>
7. Електронний ресурс [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1600-051X](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1600-051X)
8. Електронний ресурс [http://dental-ss.org.ua/load/kniga_stomatologia/5]
9. Українська академія парадонтологів: <https://uaperio.org>
10. Українська асоціація парадонтологів: <https://aiukraine.com.ua>
11. Асоціація стоматогів України: <https://www.udenta.org.ua>